

GEORGE CIPĂIANU,

**LA RĂSCRUCÉ. TOAMNA ANULUI 1917 - PRIMĂVARA
ANULUI 1918. MAREA BRITANIE ȘI ÎNCHEIEREA DE CĂTRE
ROMÂNIA A UNEI PĂCI SEPARATE**

Ed. Cogito, Oradea, 1993, 310 p.

Prin abordarea unui subiect "pretențios" referitor la situația României în cursul primului război mondial, cartea istoricului clujean George Cipăianu completează istoriografia respectivei problematici oferind noi perspective asupra evenimentelor din România și asupra relațiilor țării noastre cu Antanta, în toamna anului 1917 - primăvara anului 1918. Simbolic, de altfel, este însuși titlul cărții, "La răscruce", subliniind încă o dată gravitatea momentului în care se afla țara: risca fie nimicirea sa, fie pierderea garanțiilor oferite de Antantă prin tratatul din 1916.

Acest volum bilingv este structurat pe două capitole (redate în limbile engleză și română). Cea mai mare parte a volumului o reprezintă paginile în care sunt publicate cele 130 de documente datate din perioada 5 decembrie 1917 - 20 mai 1918. Documentele provin din arhive britanice, americane, italiene și franceze păstrate pe microfilm în Arhivele Statului Român, precum și de la Public Record Office din Londra. Ele sunt descifrări, copii în exemplarul doi, traduceri sau copii de telegrame, scrisori, mesaje dactilografiate, note manuscrise pe reversul unor documente sau alte texte scrise de mână.

În primul capitol al cărții, pornind de la o vastă și bogată documentație, autorul surprinde impasul în care s-a aflat România în momentul prăbușirii frontului rusec. Situația militară a României în toamna anului 1917 - primăvara lui 1918 era tragică. După semnarea păcii de la Brest-Litovsk, forțele militare românești erau complet încercuite de trupele inamice, ajutoarele din partea aliaților întârziiau să fie onorate, în timp ce atacurile trupelor rusești - foste aliate, aflate acum în retragere - erau din ce în ce mai violente.

Semnarea păcii separate cu Puterile Centrale, prin tratatul de la Buftea - București, act neratificat niciodată de regele Ferdinand, cu consecințele pierderii promisiunilor din partea Antantei în legătură cu teritoriile românești din Austro-Ungaria, a fost varianta preferabilă în situația în care angajarea în continuare a României în război, cum cereau insistent Puterile Antantei, aducea nimicirea țării.

George Cipăianu analizează în cel de-al doilea capitol al cărții atitudinea Marii Britanii vis-a-vis de acest act disperat al României. Chiar dacă temporar diplomația engleză a adoptat o expresie flexibilă, evazivă, în cele din urmă întocmai cu poziția Franței, a Italiei și a Statelor Unite ale Americii, ea s-a dovedit intransigentă.

Curajoasă, dar bine documnetată este afirmația istoricului clujean că România fusese abandonată de aliații săi. Puterile Antantei s-au folosit de momentul critic

în care se aflau românii pentru a se debarasa de angajamentele față de ei pe care, de la bun început de altfel, s-au dovedit incapabile să le îndeplinească. Concludente, în acest caz, sunt rândurile notate de cineva de la Foreign Office pe reversul unei telegrame venite de la Sir George Barclay, ministrul britanic de la Iași: "O privire aruncată pe harta anexată pe care am trasat frontiera promisă României va scoate în evidență impracticabilitatea angajamentelor noastre în mod foarte clar".

Meritoriu este așadar efortul istoricului George Cipăianu de a oferi cititorului avizat și neavizat, nu numai din țară dar și din străinătate, posibilitatea cunoașterii aprofundate a unui episod important din istoria românilor.

Claudia BONACIU

UN CENTRU IMPORTANT AL CERCETĂRII ISTORICE ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE - INSTITUTUL DE ISTORIE "A.D. XENOPOL" - IAȘI

Noua realitate românească generată după decembrie 1989, a determinat o serie de mutații, mai mult sau mai puțin profunde, în toate domeniile de activitate și sectoarele societății, generând noi condiții, noi circumstanțe de desfășurare a activității pe toate planurile, fie economic, politic social sau cultural. În acest context, în cadrul fiecăruia dintre planurile de desfășurare a vieții în societatea românească, din ultimii trei ani, au avut loc, cu o mai mare sau mai mică hotărâre sau dorință, eforturi de regăsire a adevăratelor norme și valori de fundamentare a existenței și a rostului lor, după cinci decenii de profundă viciere, de deturnare din considerente așa-zis ideologice. Din cadrul acestui amplu și profund proces de transformare, readaptare ori chiar remodelare, nu putea face excepție nici planul cercetării științifice umaniste și, ceea ce ne interesează în mod special, nici cercetarea istorică, nici istoriografia românească. Ca și toate celelalte sectoare ale societății românești, eliberată de îngrădirile bine cunoscute, și istoriografia românească este pusă în fața unor transformări de structură, necesare pentru a reelabora atât forma când și fondul producției istorice. Se impune astfel o reevaluare a criteriilor morale ale realizatorilor producției istorice, în primul rând, o debarasare de vechile obișnuințe, de practica jumătății de adevăr impusă în deceniile anterioare, de încifrarea documentară și o avântare asupra tabu-urilor unor anumite zone istorice, atât de necesar de a fi aduse la lumină pentru a se putea înțelege mersul istoric actual. Semnele acestui proces sunt destul de evidente, marile centre ale cercetării istorice își reevaluează obiectivele, își restructurează sarcinile, își caută ritmul și identitatea proprie, noi centre apar și se afirmă cu tărie pe scena istoriografiei naționale, venind cu producții proprii, originale, sau cu contribuții la efortul general.

Roadele sunt încă destul de puține, pe de o parte datorită procesului de restructurare, aflat încă în plină derulare iar, pe de altă parte, datorită greutăților materiale și financiare, care nu numai că nu au ocolit ci chiar se resimt și mai acut în domeniul culturii. În cadrul procesului de care aminteam, o serie de istorici, care au preferat să slujească puterea temporară decât adevărul istoric, au ieșit sau au fost